

Over vuurkast en kopieertanden

INEKE VAN DE CRAATS/RADBOD UNIVERSITEIT, NIJMEGEN

Het gebrek aan woordenschat speelt iedere tweede-taalleerder van tijd tot tijd parten. De ene leerder is echter vindingrijker dan de andere in het creëren van nieuwe woorden die voor een Nederlands oor weliswaar vreemd klinken maar toch begrepen worden. Vaak verraden deze neologismen de kern van het begrip zo aardig dat we alleen maar vol bewondering kunnen zijn voor zoveel inventiviteit. Compensatiestrategieën hoeven we de NT2-leerder die het woord vuurkast uitdacht echt niet meer te onderwijzen. Maar weet u nu ook wat een *vuurkast* is?

In een onderzoek naar stagnaties in het NT2-leerproces, waarover ook in het vorige nummer van *Alfanieuws* (nummer 9.2) gerapporteerd werd, werd aan vijftien vrouwelijke NT2-leerders gevraagd een getekend stripverhaal na te vertellen. In dat verhaal toont een jongetje aan een tot leven gekomen sneeuwman

de technische wonderen van de hedendaagse maatschappij. Het zijn hele alledaagse wonderen zoals de warme en koude kraan, de televisie, de auto en het aan- en uitknopje van het elektrisch licht. Het zijn dingen die de cursisten kennen, maar die ze niet zo gauw in het Nederlands hoeven te benoemen omdat

die woorden tot het huis-, tuin- en keukendomein behoren waarin vaak met huisgenoten de eigen taal wordt gebruikt. Omdat alle vijftien deelnemers hetzelfde verhaal vertelden, ontstond er een groot aantal varianten van sommige woorden. Zo hoorden we:

kookmachine
kookplaats
vuur van huis
kokenvuur
foe – foer – froes – f-f-f-fornuis
gas-foor/foorbij
en vuurkast.

kookfornuis
keukengas
vuur van koken
famihuis
forn-huis
electrisch gassernuis

Advertentie

Gemeente Utrecht is op zoek naar:

NT2-docenten met een uitstekende beheersing van Berber/ Marokkaans-Arabisch of Turks

De gemeente Utrecht start dit najaar met experimentele lessen NT2 met Turks en Berber/Marokkaans Arabisch als instructietaal. De pilot duurt een jaar. Als het experiment succesvol blijkt, kan het onderwijs een definitiever karakter krijgen. Per oktober/november 2006 zoeken wij Berbersprekende en/of Marokkaans-Arabisch sprekende NT2-docenten en Turkssprekende NT2-docenten. Voorlopig voor 6 tot 12 maanden.

**Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Joris Cornelissen, Projectleider
Inburgering Gemeente Utrecht, 030 - 2866200 / j.cornelissen@utrecht.nl**

G E V O N D E N V O O R W E R P E N

Sommige cursisten kenden het woord een beetje. Ze wisten bijvoorbeeld dat het iets met *-uis* te maken had en verzinnen een variant die qua klank gelijkis vertoont: foorbijs of gassernuis; anderen maakten een variant waarin ze *-nuis* associeerden met *huis*: forn-huis, of vuur van huis. De kookmachine en de vuurkast zijn geheel eigen verzinsels die niet verwijzen naar

delen van het doelwoord, maar die wel delen van het concept 'ding waarop je kunt koken' weergeven. De varianten hierboven laten zien dat leerders zowel via fonetische als via semantische aspecten proberen tot een realisatie van het woord te komen.

Dat is ook het geval met het volgende begrip: een kunstgebit. De vader van

het jongetje had namelijk keurig zijn kunstgebit in een glaasje water gedaan toen hij naar bed ging. De sneeuwman kijkt ontzet naar dit griezelige wonder. De cursisten kwamen met de volgende varianten waaruit blijkt dat het woord *tandarts* waarschijnlijk bekender is dan *tanden*, want de variant *tandars* werd door velen genoemd.

Echt niet tanden
Tandens
Tandars
Tanders van moeder of vader
Glaasje water in de tanders
Neptanden
En kopieertanden

Om een nauwkeuriger antwoord te ontflokken vroeg de onderzoeker aan een cursist wat voor tanden het dan wel waren. Haar antwoord was beslist niet het antwoord dat de onderzoeker wilde oproepen:

Cursist: en dan uh + tanden
gezien.
Onderzoeker: ja wat voor tanden?
Cursist: ik weet niet.
Nederlandse.

* Het stripverhaal is getiteld *De sneeuwman* (R. Briggs, 1978) en is uitgegeven bij Holkema & Warendorf in Bussum.

D E K R A N T I N D E K L A S

Lessen in lenen

Lessen in lenen is weer een van de verhalen uit de rijke verzameling van de spin Anansi. Het gaat over geld deze keer, want wie geen geld heeft, heeft honger. Onbekende woorden zijn waarschijnlijk goed uit te leggen (*lenen aan en lenen van, sjokken*) en een enkele uitdrukking (*op pad gaan*) waarschijnlijk ook. Voor sommige cursisten zal het enige extra uitleg vragen dat Anansi letterlijk in de huid van de olifant kruipt en dat zowel de naam Olifant Aadi als Olifant Anansi voorkomt.

NEELTJE VAN OOSTERHOUT/TILBURG